

НАПРЯМ 3. ЕФЕКТИВНІСТЬ УПРАВЛІННЯ СОЦІАЛЬНО-ЕКОНОМІЧНИМИ СИСТЕМАМИ В УМОВАХ ТРАНСФОРМАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ

DOI <https://doi.org/10.36059/978-966-397-614-3-1-40>

ВПЛИВ ПРОЦЕСІВ ДЕДОЛАРИЗАЦІЇ НА РОЗВИТОК СВІТОВОЇ ЕКОНОМІКИ

Афонін Є. Ю.

*здобувач другого курсу магістратури
спеціальності 292 «Міжнародні економічні відносини»
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

Нестерова К. С.

*кандидат економічних наук, доцент,
завідувач кафедри економіки та міжнародних економічних відносин
Міжнародний університет
м. Одеса, Україна*

У сучасних умовах розвитку світової економіки дедоларизація набуває усі більш зростаючих масштабів, сприяючи кардинальним змінам у міжнародних фінансових відносинах. Її сутність полягає у поступовому зниженні ролі долара США як основної резервної та розрахункової валюти.

Доларизація часто розглядається як реакція економічних суб'єктів на макроекономічну нестабільність, інфляційні процеси та втрату довіри до національної валюти. Доларизація передбачає часткове або повне виконання іноземною валютою функцій грошей у національній економіці, зокрема як засобу обігу, накопичення та міри вартості [1]. У науковій літературі виділяють платіжну, фінансову та реальну форми доларизації, що відображають різні сфери її прояву [2].

Незважаючи на все ще домінування долара США у міжнародних валютно-фінансових відносинах, його частка має тенденцію до скорочення. Так, за даними Міжнародного валютного фонду (IMF), частка долара США у світових валютних резервах знизилася на понад 10% – з 70% у 2000-х роках до приблизно 56–58% у 2025 р. [3]. Такі процеси є відображенням загальносвітових соціальних, економічних та політичних процесів, що потребують більшої диверсифікація резервів та зпідвищення рівня економічної безпеки.

Значний вплив на дедоларизацію мають геополітичні фактори. Зокрема, санкційна політика стимулює країни до пошуку альтернатив. Наприклад: Китай активізує використання юаня у міжнародних розрахунках; країни БРИКС розширюють торгівлю в національних валютах; окремі держави (Єгипет, Індія) використовують альтернативні валюти або золото для фінансування та резервів [3; 4].

У сфері міжнародної торгівлі дедоларизація проявляється у зростанні частки розрахунків у національних валютах. Це дозволяє: зменшити залежність від валютних коливань долара; знизити трансакційні витрати; посилити регіональну економічну інтеграцію.

У сфері міжнародної торгівлі дедоларизація сприяє поширенню розрахунків у національних валютах, що дозволяє зменшити валютні ризики та залежність від коливань курсу долара. Водночас це може ускладнювати торговельні операції через відсутність універсального платіжного засобу та підвищення трансакційних витрат. Особливого значення набуває формування альтернативних платіжних систем, які дозволяють здійснювати міжнародні розрахунки поза традиційною долароцентричною інфраструктурою.

Окремій уваги заслуговує роль цифрових фінансових інструментів у процесі дедоларизації. З одного боку, вони створюють можливості для формування нових каналів міжнародних розрахунків, незалежних від долара. З іншого боку, значна частина цифрових активів, зокрема стейблкоїни, залишається прив'язаною до долара США, що свідчить про збереження його впливу навіть у нових фінансових технологіях.

Таким чином, дедоларизація є складним і багатовимірним процесом, який не лише змінює структуру міжнародних фінансових потоків, а й трансформує систему світової торгівлі. У перспективі це може призвести до формування багатовалютної моделі світової економіки, однак домінуюча роль долара США зберігатиметься ще тривалий час унаслідок його економічних переваг і глобальної інтегрованості у міжнародні фінансові відносини

Література:

1. Панчишин С., Крупка І., Савка О. Про рівень доларизації економіки України в умовах війни. Вісник Львівського університету. Серія економічна. 2023. Вип. 64. С. 19–32. DOI: <http://dx.doi.org/10.30970/ves.2023.64.0.6402>
2. Дернова І. А. Доларизація економіки України в умовах війни: статистична оцінка. Економіка та суспільство. 2024. № 69. DOI: <https://doi.org/10.32782/2524-0072/2024-69-16/>
3. International Monetary Fund (IMF). URL: <https://data.imf.org> (дата звернення: 3.05.2026).
4. World Bank. URL: <https://www.worldbank.org/> (дата звернення: 3.05.2026).